

Pensjonskurs for medlemmer over 60 år (født før 1963)

Pensjonsreformen – nesten fullendt?

2011

Ny alderspensjon innført i folketrygd
Levealdersjustering innført for offentlige tjenstepensjoner
Ny livsvarig AFP innført i privat sektor

2006

Ny obligatorisk
tjenstepensjon for alle
virksomheter i Norge

2005

Bredt pensjonsforlik i Stortinget
Alt styres siden av dette

2001

Pensjonskommisjonen nedsatt

2015

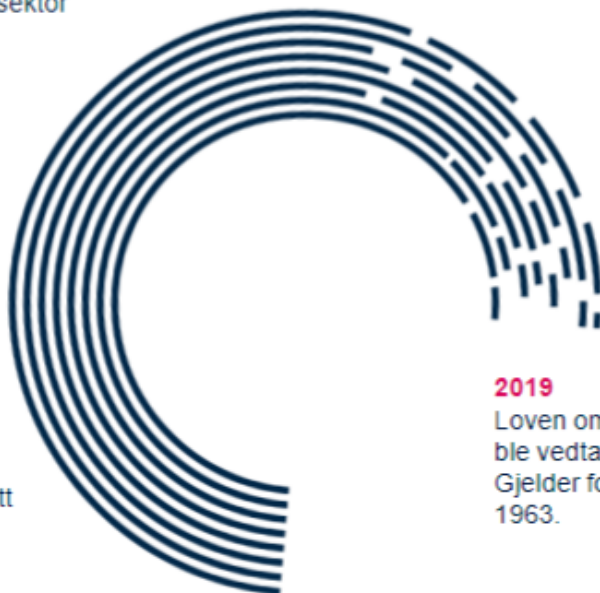
Ny uførepensjon i offentlig tjenstepensjon

2018

3. mars. Regjeringen og partene i
arbeidslivet enige om avtale om ny
offentlig tjenstepensjon
Nye samordningsregler for årskullene
født 1954 og senere

2019

Loven om ny offentlig tjenstepensjon
ble vedtatt og innført 1.1.2020.
Gjelder for alle ansatte født fra og med
1963.

50 år med folketrygden

I Norge blir vi stadig flere og stadig eldre. Siden 1967 har det nesten vært en tredobling i antallet alderspensjonister. I 2021 passerer vi 1 million!

312 200 pensjonister

8 prosent av befolkningen

1967

1973

§ Ny uttaksalder:
Fra 70 til 67 år

§

Pensjonsreformen:
Mulig å ta ut alders-
pensjon før 67 år

2011

906 400 pensjonister

17 prosent av befolkningen

2017

2021

Fakta om statistikken:

Tall per juni 2017. Tall for 2021 er NAVs siste prognose for utviklingen. All statistikk på nav.no/kunnskap

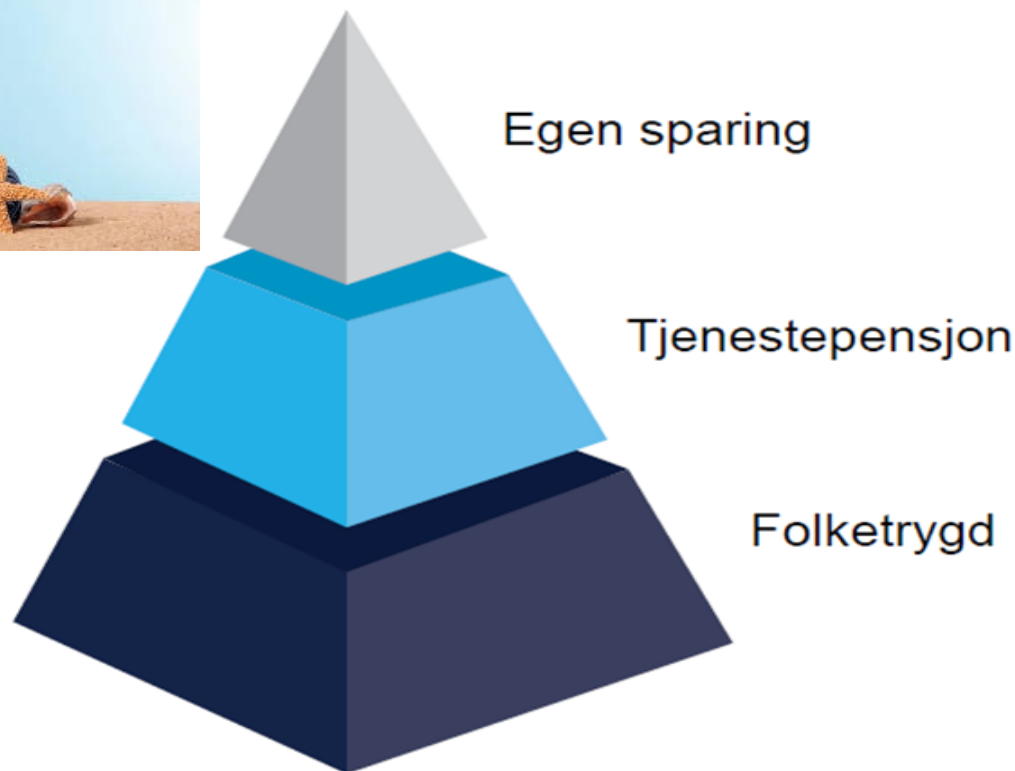

= 10 000
personer

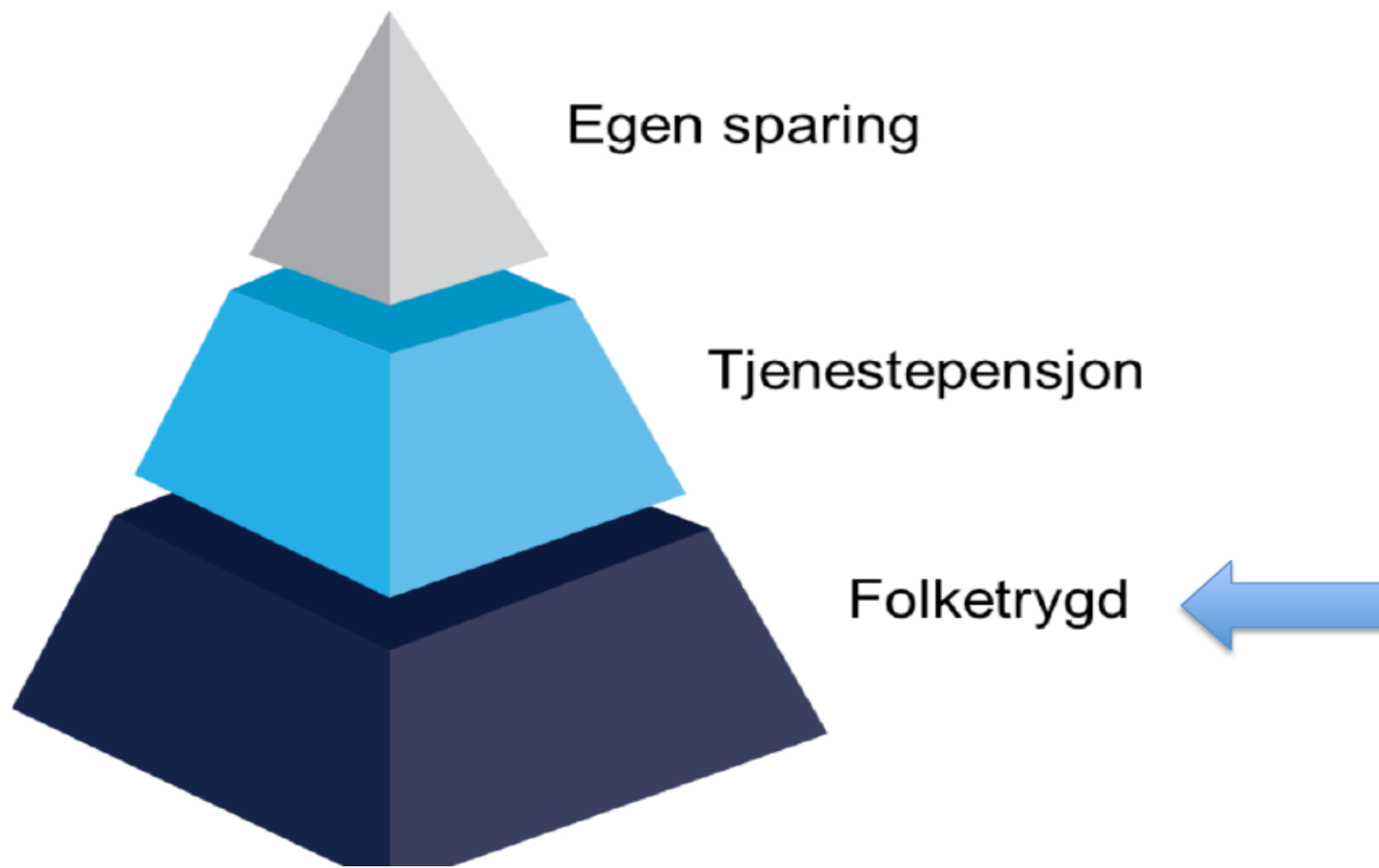

Alderspensjon består av tre deler

- Alderspensjon fra folketrygden
- Privat og offentlig tjenstepensjon fra dine arbeidsgivere
- Den kapitalen/pensjonen som du eventuelt har spart opp selv

Pensjonspyramiden

Pensjonsreformen fra 2011:

Folketrygden

- **Nye opptjeningsregler**
  - fra besteårsopptjening og pensjonspoeng
  - til alleårsopptjening og beholdning (fra 1963-kullet)
- **Fleksibelt uttak** fra 62 – 75 år.
- **Jobb** så mye du vil når du tar ut folketrygd
- **Levealdersjustering** - alderspensjonen din blir justert etter forventet levealder for ditt årskull.

Levealdersjustering av Folketrygden

Folketrygden

- pensjonsutbetalingene skal justeres
- opptjente pensjonsrettigheter fordeles på flere år
- beregning på antatt levealder for hvert årskull
  - gjøres ved 61 år (forholdstall/delingstall)
- ble innført for årskull f.o.m. 1943
- kan kompenseres ved å stå i jobb også etter fylte 67 år

Fleksibelt/nøytralt uttak i folketrygden

62 – 75 år

Størrelsen på syltetøyglasset
er pensjonsbeholdningen
din

Antall brødsiver som
pålegget skal fordeles på,
er de årene man skal
motta pensjon

Antallet skiver er
avgjørende for hvor tykt
syltetøylag det blir

Folketrygden

- Kan ta ut hel eller delvis pensjon fra 62 år (forutsatt nok opptjening)
- Kan velge uttaksgrad (20, 40, 50...100 %)
- Ikke automatisk uttak ved 67 år
  - må gi melding til NAV om når en vil ta ut folketrygden

Er det smart å ta ut folketrygden tidlig?

Gammel ordning - Besteårsopptjening

Folketrygden

Alderspensjonen er som hovedregel delt i to elementer: **grunnpensjon** og **tilleggs pensjon**.

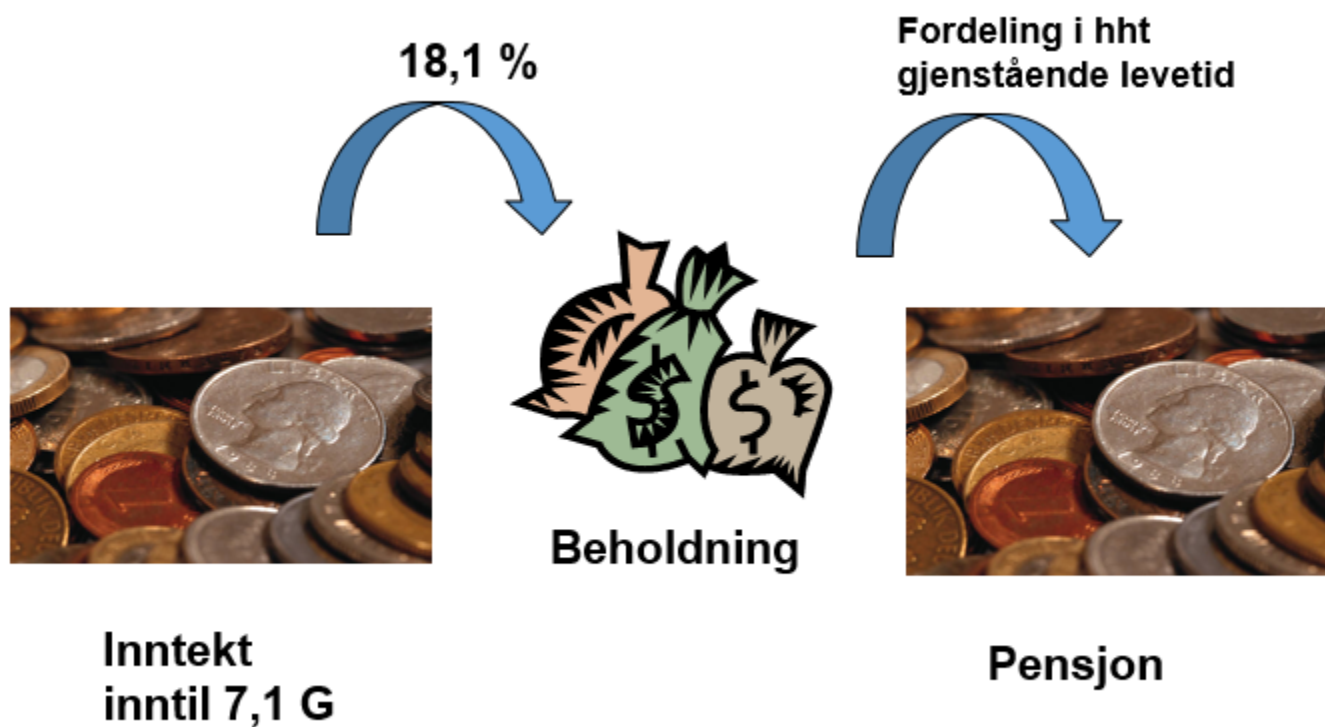
- **Grunnpensjonen** er uavhengig av inntekt. Den beregnes på grunnlag av botid i Norge.
- Full botid i Norge er 40 år. Dette gir en full grunnpensjon. Er botiden lavere enn 40 år, reduseres grunnpensjonen tilsvarende.

- **Tilleggs pensjonen** beregnes på grunnlag av opptjent inntekt fra 17 til 75 år.

- For hvert år med inntekt beregnes et poengtall. Du må ha inntekt over grunnbeløpet i folketrygden for å få beregnet et slikt poengtall.
- Når tilleggspensjonen skal regnes ut, beregnes et sluttpoengtall. Dette sluttpoengtallet er gjennomsnittet av de 20 beste poengtallene.

Nye ordning (fra 2011) Alleårsopptjening

Folketrygden

To ulike opptjeningsmodeller

Folketrygden

Gammel alderspensjon

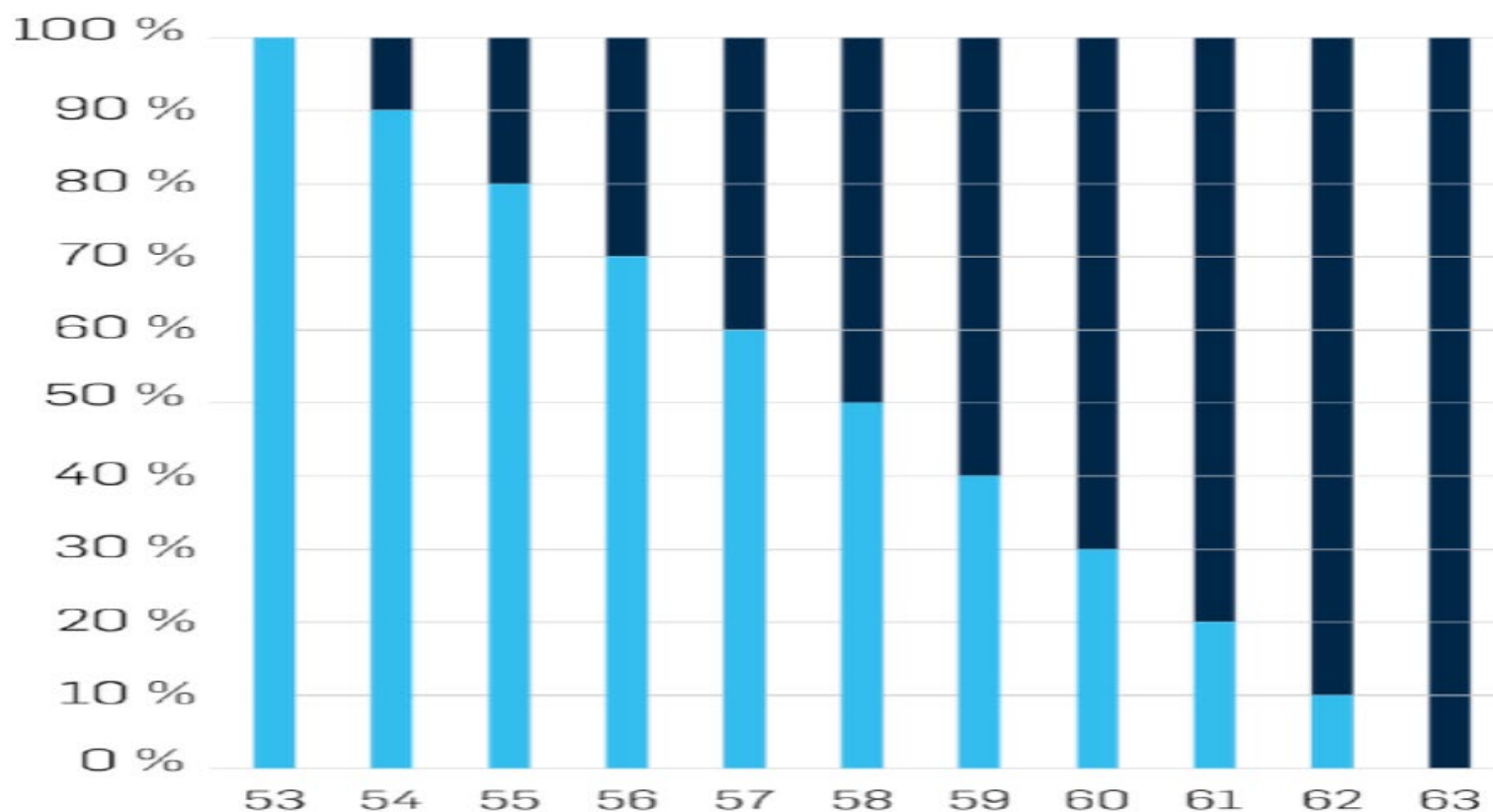
- Grunnpensjon
  - Tilleggpensjon
  - 20 beste år
  - Inntekt fra 1G opp til 12G
1/3 mellom 6G og 12G
  - Forholdstall
-
- *Gjelder fullt ut for 1943-1953*
  - *Gjelder delvis for 1954-1962*

Ny alderspensjon

- Inntektpensjon
  - Alleårsopptjening
  - Inntekt mellom 0 og 7,1G 18,1% av inntekt
  - Delingstall
-
- *Gjelder delvis for 1954-1962*
  - *Gjelder fullt ut for 1963 og yngre*

Født i 1954 – 1962?

Trinnvis innføring av ny opptjening i folketrygden

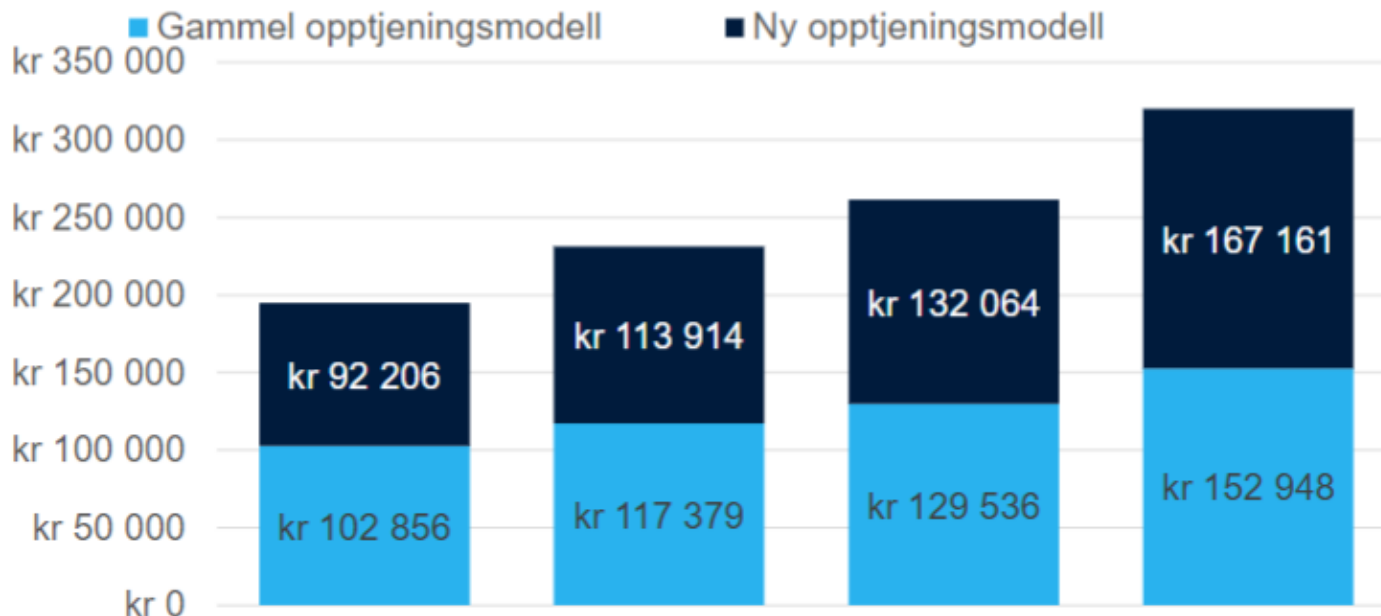
Eksempel: Mette Andersen

- Gift
- Født i 1958
  - 50 % på gammel opptjeningsmodell
  - 50 % på ny opptjeningsmodell
- Gammel opptjeningsmodell
  - Sluttpoengtall: 4,50 (tilsvarer lønn på 550 000 kr)
    - 40 år opptjening ved fylte 62 år
- Ny opptjeningsmodell
  - Pensjonsbeholdning ved 62 år = kr 3 620 000
    - Tilsvarende gjennomsnittsinntekt på ca. 500 000 kr
    - Legger til grunn inntekt fremover på 550 000 kr

Fleksibelt uttak for Mette Andersen

- Vektet beregning på gammel og ny opptjeningsmodell

Uttaksalder	62	65	67	70
Gammel opptjeningsmodell	kr 102 856	kr 117 379	kr 129 536	kr 152 948
Ny opptjeningsmodell	kr 92 206	kr 113 914	kr 132 064	kr 167 161
Sum årlig pensjon	kr 195 062	kr 231 293	kr 261 600	kr 320 109

Hvor mye folketrygdpensjon får du?

 Meny Søk

Logg inn

 [nav.no](#) > [Privatperson](#) > Alderspensjon

Koronavirus – hva gjelder i min situasjon? >

[EØS-saken: Informasjon og status](#) >

Alderspensjon

ALDERSPENSJON FOR DEG FØDT FØR 1954

Her finner du informasjon til deg som har begynt å ta ut pensjon eller planlegger å ta ut.

ALDERSPENSJON FOR DEG FØDT MELLOM 1954 OG 1962

Her finner du som nærmer deg pensjonsalder informasjon om hva som er viktig å tenke på, og hvordan du søker.

ALDERSPENSJON FOR DEG FØDT I 1963 ELLER SENERE

Valg du gjør gjennom livet, er med på å påvirke din fremtidige pensjon. Her kan du lese mer om hvordan du tjener opp pensjon.

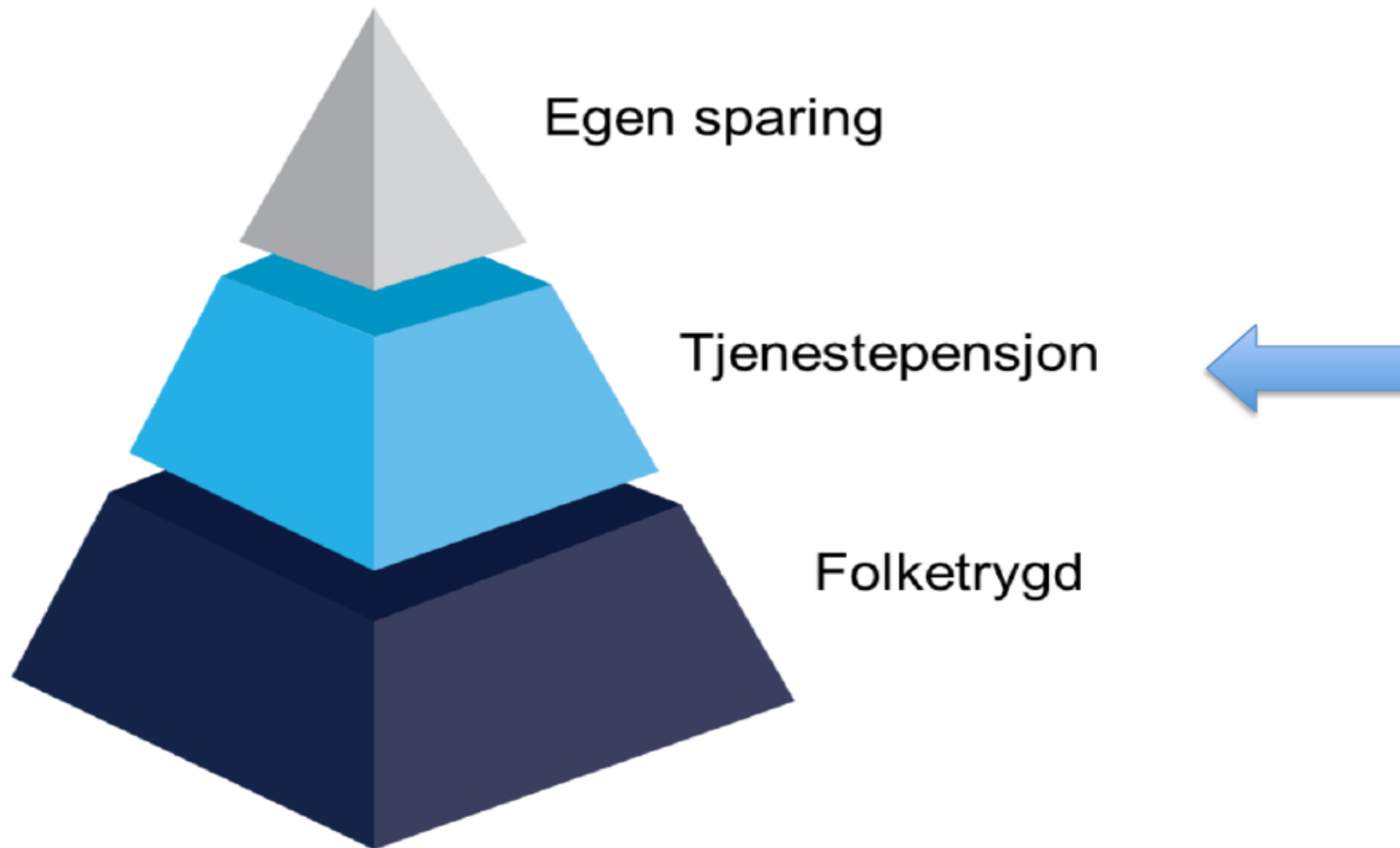
Chatbot Frida

Alderspensjon

bruttopensjon - nettopensjon

Off.
Tjenestepensjon

Begrepsrydding....

Pensjonsalder:

- Tidligste tidspunkt for rett til å *gå av med pensjon* i offentlig sektor; vanligvis 67 år

Aldersgrense:

- Det tidspunktet du plikter å *gå av med pensjon*. Aldersgrensen er 70 år i offentlig sektor, med mindre du har særaldersgrense
- Særaldersgrense for kroppsøvlingslærere

Offentlig tjenestepensjon ...den enkle versjonen...

Off.
Tjenestepensjon

Er du født **før** 1959 og har full opptjening, er summen av folketrygd og tjenestepensjon minst 66 prosent av sluttlønn ved 67 år – hvis du tar ut folketrygd og alderspensjon samtidig

Pensjonsgrunnlag

Sluttlønn i 100 % stilling

(fastlønn + pensjonsgivende tillegg. Overtid regnes ikke med)

X

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse (evt. de 30 beste årene)

Nedgang i lønn siste år før pensjonering?

Pensjon og nedgang i lønn..

Off.
Tjenestepensjon

- ...kan påvirke størrelsen på alderspensjonen din:
  - a) **Ved mer enn 30 års opptjeningstid**
    - kan du se bort fra opptjeningstiden med lavest pensjonsgrunnlag
    - Hvis du rakk å oppnå full opptjeningstid før lønnen gikk ned, vil du derfor få hele pensjonsgrunnlaget regnet ut fra den høyeste avlønningen.
  - b) **Ved kortere enn 30 års opptjeningstid**
    - beregnes pensjonen både ut fra
      - opptjeningstid før nedgang i lønn
      - opptjeningstid etter nedgang i lønn

Individuell garanti

- Født 1958 eller tidligere får 66% av pensjonsgrunnlaget ved 67 år forutsatt full opptjening (garantitillegg)
- Født 1959-1962 har også individuell garanti men denne trappes gradvis ned med 10% per årskull.

Off. tjenestepensjon

Should I stay or should I go?

Off. tjenestepensjon

- Ta ut folketrygd?
- Bli AFP pensjonist?
- Jobbe lenge?
- Trappe ned?
- Hva med meg som er ufør?
- Hva kan jeg tjene ved siden av pensjonen?

AFP i off. sektor = tidligpensjon

Off. tjenstepensjon

- **62-65 år** folketrygdberegnet pensjon + AFP-tillegg på kr. 1700 pr. mnd
- **65-67 år** tjenesteberegnet pensjon - (eller som 62-65 hvis det gir bedre pensjon)
- Kan tas ut helt eller delvis
- Kan **ikke** tas ut samtidig med folketrygd
- Opptjening i tjenstepensjonsordningen stopper

Kan alle ta ut AFP?

- Du må stå i stilling, du kan være sykemeldt, men ikke være helt ufør eller på arbeidsavklaringspenger (AAP) eller ha hel permisjon
- Du må ha minst 10 år med poengopptjening i folketrygden etter fylte 50 år
- Du kan kombinere delvis uførepensjon med delvis AFP
- Vilkår for tjenesteberegnet AFP fra 65 år: minst 10 års medlemskap i off. tjenestepensjon etter fylte 50 år

Off. tjenestepensjon

- Tilleggsvilkår i kommunal tjenestepensjonsordning: Du må ha vært ansatt hos samme arbeidsgiver eller annen med off. tjenestepensjon siste 3 år.
- AFP (Avtalefesta pensjon) - Statens pensjonskasse (spk.no)
- Avtalefestet pensjon (AFP) - offentlig tjenestepensjon - [KLP.no](https://klp.no)

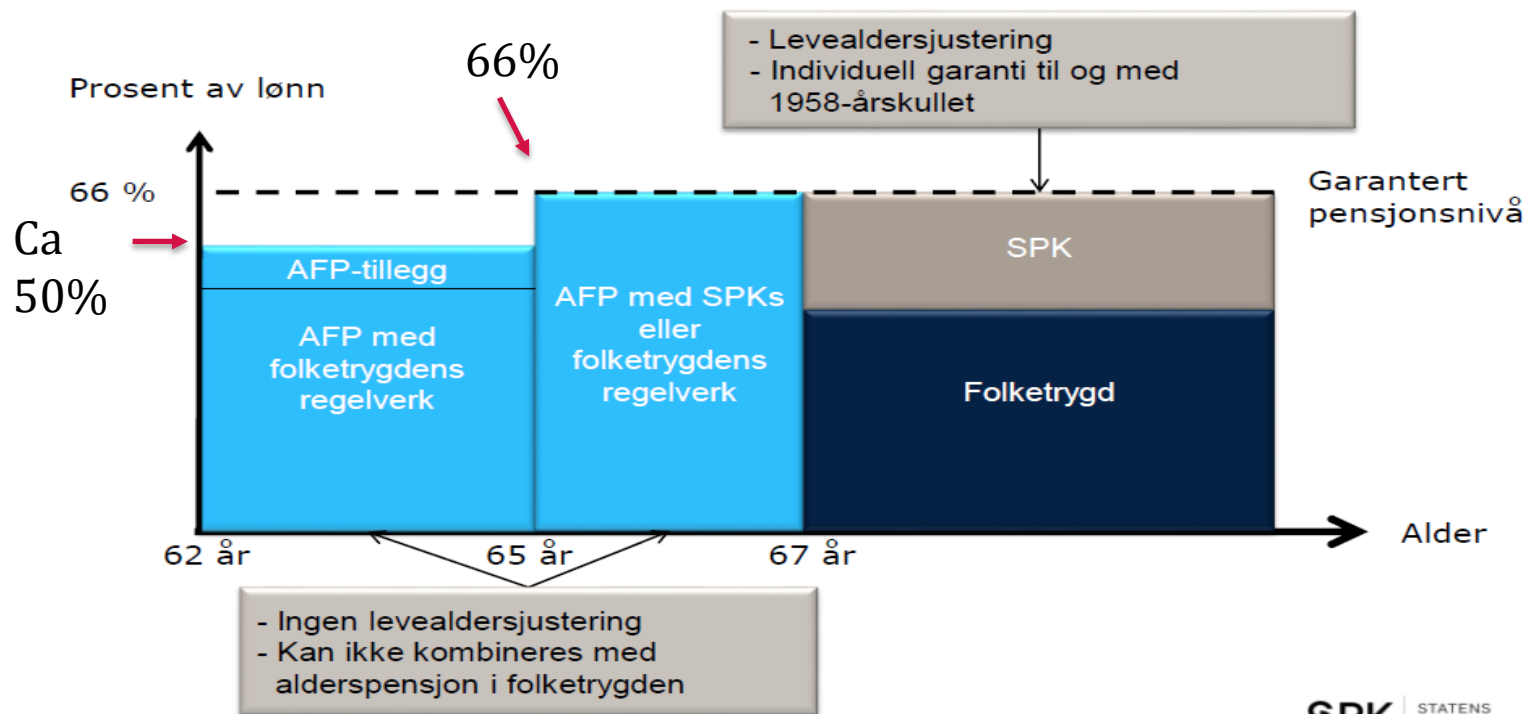

SPK modell (forutsetter 30 års tjenestetid i 100% stilling) F. før 1963

Off.
Tjenestepensjon

- OBS Samordningfordel: «spises opp» av levealderjustering

Tidslinje 2% «egenandel»

Taper jeg alderspoeng hvis jeg tar ut AFP?

- Hvis du har full opptjening påvirker ikke AFP alderspensjonen din ved 67 år.
- Hvis du har færre enn 30 års opptjening, kan du få høyere pensjon hvis du venter med å ta ut AFP
- Hvis du har gjennomsnittlig stillingsstørrelse under 100%, kan du få høyere pensjon ved å fortsette i en høyere stillingsprosent
- Men, tar du ut AFP, får du ikke anledning å kompensere for levealderjusteringen

HVA SKJER OM DU IKKE HAR FULL
OPPTJENINGSTID ELLER JOBBER
DELTID OG VIL TA UT AFP?

PUBLISERT 10. SEPTEMBER 2019 AV STINE BØRSET

Offentlig AFP og inntekt

Off. tjenestepensjon

SPK

- 62-67 år: toleransebeløp på kr. 15 000

KLP

- 62-65 år: toleransebeløp på kr. 15 000
- 65-67 år: som ved alderspensjon eller pensjonistlønn

Søknad om AFP

SPK

- Gjør avtale med arbeidsgiver om helt eller delvis AFP
- Søknad består av to deler. En som arbeidsgiver fyller ut, og en som du fyller ut minst 2 mnd før mnd pensjonen skal starte
- Du må selv fyller ut et opplysningsskjema om AFP og sende skjemaet til NAV

• KLP

- Gjør avtale med arbeidsgiver om helt eller delvis AFP
- Søknad sendes via KLPs nettside senest 3 mnd før pensjonering
- KLP sender melding til arbeidsgiver – arbeidsgiver sender melding til KLP
- Hva må du ha klart før du sender inn søknad?

Samordningsfella

**Valgte å jobbe til hun ble 73 –
ender opp med null i pensjon**

Unni Bjelland jobbet drøyt seks år
lenger enn det som er forventet. Den
ekstra arbeidsinnsatsen koster
henne dyrt.

[Kilde: Dagsavisen 12.02.18](#)

**Vil du stå i jobb lenge? Se opp for
samordningsfella!**

Årskull	Fyller 67 år i	Mest alderspensjon fra SPK får du hvis du jobber til du er.....
1953	2020	68 år
1954 *	2021	69 år og 2 måned
1955	2022	69 år og 3 måneder
1956	2023	69 år og 5 måneder
1957	2024	69 år og 7 måneder
1958	2025	69 år og 9 måneder
1959	2026	69 år og 11 måneder
1960	2027	70 år og 1 måned
1961	2028	70 år og 3 måneder
1962	2029	70 år og 6 måneder

Eksempel 1 Mette Andersen

- Mette Andersen går av med full alderspensjon ved 67 år
- Hun har alltid hatt 100 % stilling
- Mette har 30 års tjenestetid
- Sluttlønnen er 550 000 kr
- Født i 1958
- Beregning av levealdersjustering
  - Justeringstall ved uttak 67 år er delingstall 15,59 delt på 13,42 = 1,162
  - Forholdstall ved 67 år er 1,091
- **Hva blir brutto SPK før samordning?**

Løsning eksempel 1

Off. tjenstepensjon

Pensjonsgrunnlag
550 000

Tjenestetid
30/30

Pensjonsgrad
100 %

66 %

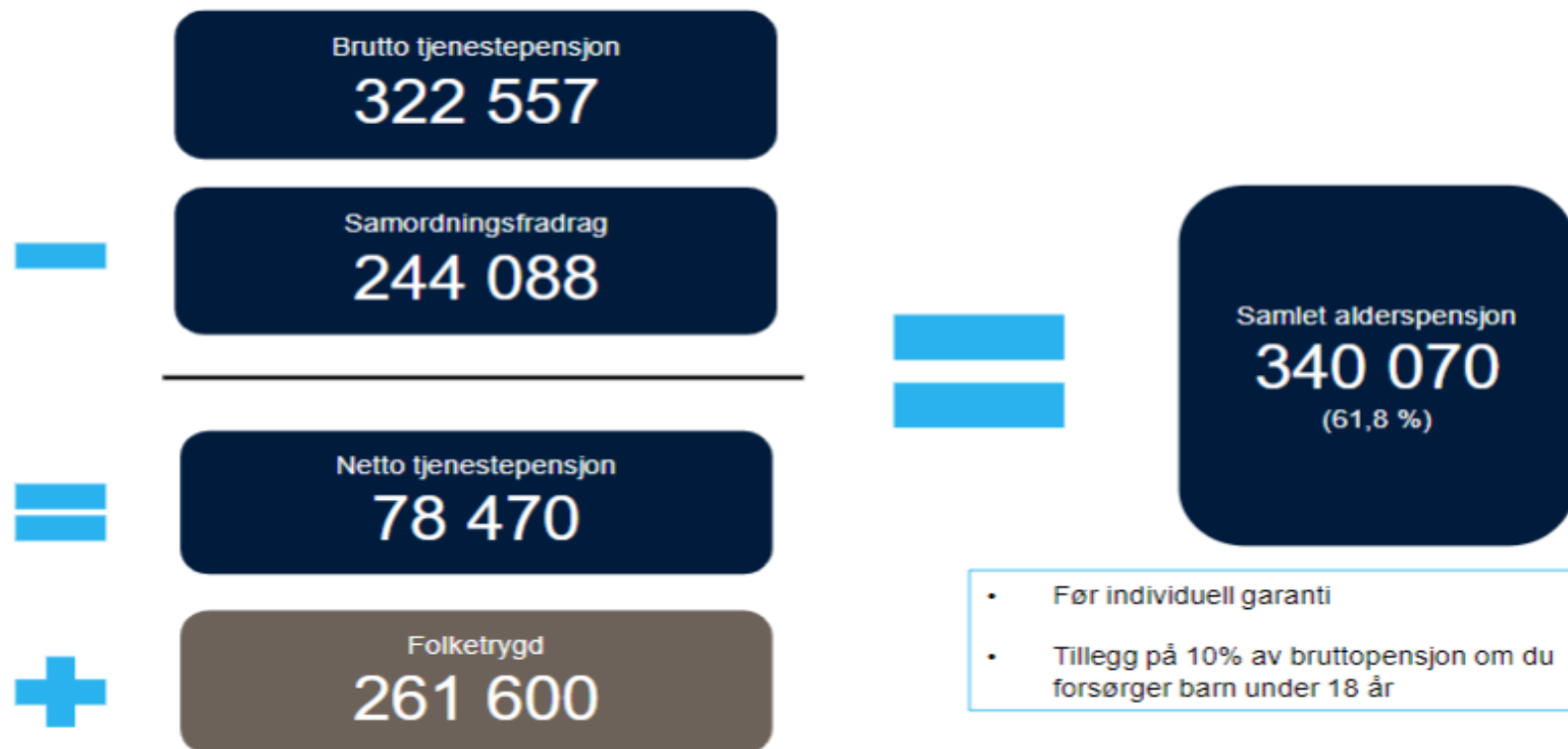
Levealdersjustering
1,091/1,162

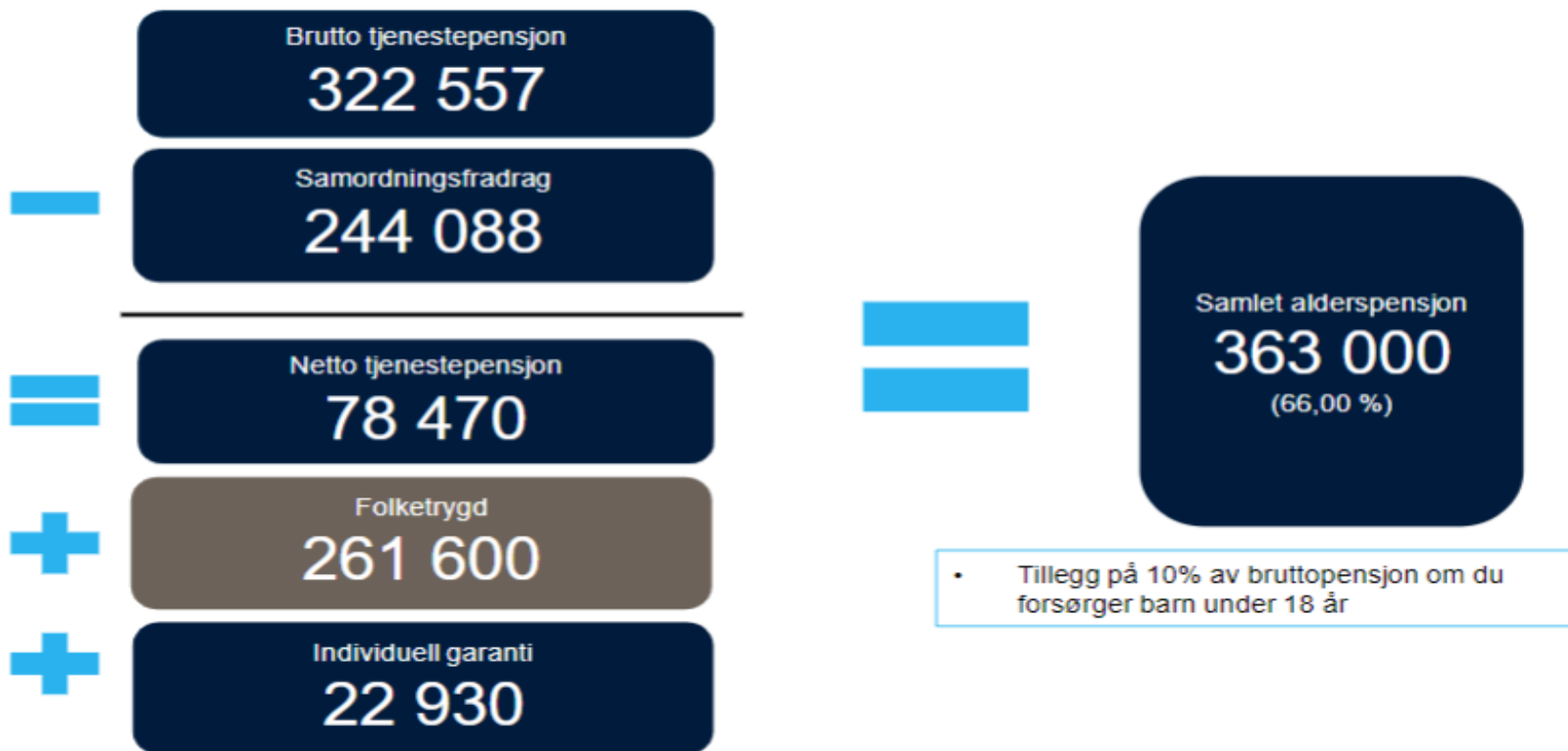
Brutto alderspensjon
322 557
(58,65 %)

- Før samordning og individuell garanti
- Tillegg på 10% av bruttopensjon om du forsørger barn under 18 år

Samlet pensjon ved 67 år før individuell garanti (Født i 1958)

Samlet pensjon

Effekten av valgmuligheter

Født	1958
Pensjonsgrunnlag	550 000
Garantert pensjonsnivå på 66% (f.1958)	363 000

	NAV 62 år SPK 67 år	NAV 67 år SPK 67 år	NAV 67 år SPK 70 år	NAV 70 år SPK 70 år
Brutto tjenstepensjon	322 557	322 557	374 997	374 997
- Samordningsfradrag	244 088	244 088	299 212	299 212
= Netto tjenstepensjon	78 470	78 470	75 785	75 785
+ Alderspensjon fra NAV	209 594*	261 600	272 289**	320 109
+ <u>Garantitillegget</u>	22 930	22 930	0	0
= Samlet pensjon	310 994	363 000	348 074	395 894

*) Pensjonen ved uttak 62 år var kr 195 062

**) Pensjonen ved uttaket 67 år var kr 261 600

- Det er et tak på bruttopensjonen som følge av levealdersjusteringen
- Levealdersjusteringen gir ingen begrensning i samordningsfradraget

Alderspensjonist (etter 67 år) og inntekt

Off.
Tjenestepensjon

SPK og KLP

- **Pensjonistlønn** er OK – uansett antall timer
  - Pensjonistsats kr. 224 (fra 01.01 2022)
  - Undervisning: $\frac{\text{pensjonistsats} \times 1400}{\text{årsrammen i faget}}$
- Inntekt fra **privat sektor**
  - påvirker ikke pensjonen
- **Vanlig inntekt** innen en sektor med medlemskap i offentlig tjenestepensjon
  - må rapporteres inn og vil føre til reduksjon av pensjonen. Personlig ansvarlig for at dette skjer.

Delvis pensjon – pensjonsgrad AFP, uføre- og alderspensjon

ETTEROPPGJER OG AFP – HAR DU
FÅTT RETT PENSJON?

PUBLISERT 29. AUGUST 2020 AV LARS JOHANNESSEN

Baksmell eller pengar til gode? Foto: iStock

- Pensjonen beregnes etter reduksjon i arbeidsinntekten, ikke stillingsprosent
- Eks.: Kontaktlærertillegget blir ikke redusert ved reduksjon i stilling
- Vær svært nøye når du oppgir forventet inntekt ved søknad om AFP
- Gi alltid melding om endring i inntekt
- NAV/SPK/KLP foretar etteroppgjør hvert år

Hva skjer hvis du blir syk eller ufør?

Regelverket er utformet slik at det skal være gunstig å komme raskest mulig tilbake i arbeid fra sykdom og uførhet.

Folketrygden

1. Sykepenger – kan gis ved sykdom i inntil ett år
2. Arbeidsavklaringspenger (AAP) kan innvilges inntil 3 år etter sykepengeperioden, kan i særskilte tilfeller forlenges
3. Uførepensjon, uføretrygd fra 2015, kan innvilges ved varig uførhet inntil fylte 67 år
4. Uføre overføres til ordningen for alderspensjon fra fylte 67 år

Folketrygden har en egen ordning for unge uføre under 26 år. Unge uføre som har krav på arbeidsavklaringspenger (AAP) eller uførepensjon vil motta noe mer enn minsteytelsene i folketrygden. Du må selv vurdere om ytelsene i folketrygden og/eller via arbeidsgivers forsikrings- og pensjonsordning er tilstrekkelige dersom du skulle bli ufør i ung alder. Det er mulig å tegne individuelle forsikringer for uførhet og til etterlatte ved død.

Tjenestepensjon

De som har uførepensjon via sin nåværende eller tidligere tjenestepensjonsordning kan i tillegg ha rett på utbetaling fra disse ved uførhet.

Egne forsikringer

De som har tegnet egen forsikring mot uførhet kan ha rett på utbetaling fra disse ordningene ved uførhet. Enten som engangsutbetaling eller som en pensjonsytelse over flere år.

Ufør?

Off.
Tjenestepensjon

- Uførepensjon fra SPK skal som hovedregel gis som et tillegg til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden.
  - Folketrygd: minst 50% ufør
  - SPK: mellom 20- 50% uføregrad
- Midlertidig uførepensjon og uførepensjon
- Hel eller delvis pensjon
- Ytelser fra NAV

Obs!

- Meld alltid fra om yrkesskade
- Skadeskjema

OBS
uføre-fella!

Undervisningspersonale - pensjonering om sommeren

1. juli eller 1. august – eller seinere?

Er det første gang du tar ut AFP eller alderspensjon, kan det være fornuftig å gå av 30. juni.

Har du allerede har tatt ut delvis AFP og er i ferd med å gå over til full AFP eller alderspensjon, bør du vurdere å gå av 1. august.

Evt. lønnstillegg fra 1.8:
Betydning for pensjonsgrunnlaget?

I SPK: **nei**

For kommunal
tjenestepensjonsordning: **ja**

[Pensjonering om sommeren
\(utdanningsforbundet.no\)](https://utdanningsforbundet.no)

The screenshot shows the website of Utdanningsforbundet. At the top is the logo and a search bar. Below the navigation bar, the article title 'Pensjonering om sommeren - 1. juli eller 1. august?' is displayed. To the right of the title are social media sharing buttons for Facebook and Twitter. Below the title is a large image of a woman and a child looking up at the sky. To the right of the image is a section titled 'Flere fagartikler' (More articles) with a list of related topics: 'Særaldersgrenser for kroppsøvingslærere', 'Inntekt ved siden av uførepensjon. Etteroppgjør', and 'Pensjonering om sommeren - 1. juli'.

Søknad om alderspensjon

SPK

- Kan utbetales mnd. etter du fyller 67
- Bli enig med arbeidsgiver om tidspunkt for fratredelse
- Arbeidsgiver sender melding til SPK om pensjonering minst 2 mnd før
- Du må søke alderspensjon fra folketrygden fra samme tidspunkt (eller tidligere)

KLP

- Kan utbetales mnd. etter du fyller 67
- Bli enig med arbeidsgiver om tidspunkt for fratredelse
- Søk via KLP sin nettside senest 3 mnd før pensjonering
- Du må søke alderspensjon fra folketrygden fra samme tidspunkt (eller tidligere)

Finn informasjon

- [Pensjon \(utdanningsforbundet.no\)](http://pensjon.utdanningsforbundet.no)
- www.spk.no Tlf 02775
– <https://pensjonsbloggen.spk.no/>
- www.klp.no Tlf 05554
- [Din pensjon - nav.no](http://Din.pensjon-nav.no) Tlf 55 55 33 34
- [Norsk pensjon](http://Norsk.pensjon) <http://www.minpensjon.no>

Snart pensjonist? Behold medlemskapet i Utdanningsforbundet

- Husk å endre medlemskapet ditt til pensjonistmedlemskap på [Min side](#)
(krever innlogging)

50kr/mnd – faktura en gang pr år.

- Delta i fellesskapet i lokallaget/
fylkeslaget sammen med andre
pensjonister**

[Hurdalssjøen Hotell](#) – 30 min fra Oslo Lufthavn
Gardermoen

Dblt.rom pr.
døgn inkl.
frokost: kr 790,-
Enkeltrom pr.
døgn inkl.
frokost: kr 590,-

70+ forsikring

70+ er en forsikringspakke som er tilpasset deg over 70 år. Pakken inneholder:

- Reiseforsikring** som gjelder i hele verden med reisevarighet på 90 dager.
- Innboforsikring** med forsikringssum på inntil 3 millioner kroner.
- Ulykkesforsikring** med erstatning ved varig mén og behandlingsutgifter.
- Helsetelefon** hvor du får snakke med norske leger og sykepleiere.

Du kan bestille pakken for deg selv og for din familie. Bestill [her](#)

Side om pensjon på www.udf.no